

preek over gastvrijheid

Intro

Beste gemeente. Afgelopen vrijdag hadden we groot feest bij Stem in de Stad. Ons AanloopCentrum, één van de activiteiten van Stem in de Stad, bestond tien jaar. Tien jaar alweer dit open huis van de kerken in het hartje van de stad, eerst aan de Gedempte Oude Gracht, en sinds twee jaar in ons nieuwe pand aan de Nieuwe Groenmarkt. Ik dacht, de vieringen waarin ik voorga rond deze voor ons feestelijke datum zetten we in het teken van gastvrijheid. Want dat is immers het hart van ons werk in het AanloopCentrum, gastvrijheid geven en ontvangen, waarbij de rolverdeling tussen gast en gastheer-gastvrouw helemaal niet vast ligt. Het verhaal uit Genesis 18, over Abraham die bezoek krijgt van drie mannen, vormt de rode draad voor de preek.

Gemeente van Jezus Christus,

Gastvrijheid is een prachtig woord, de gast die bij jou binnenkomt voelt zich vrij en op haar gemak, vrijheid voor de gast. U kent dat wel, je komt ergens binnen en meteen voel je of je welkom bent of niet, of er een prettige sfeer hangt of niet. De Duitsers hebben een nog mooier woord, zij spreken van Gastfreundschaft, gast-vriendschap. Terecht, want als gast en gastheer geen vrienden zijn of worden, dan loopt de gastvrijheid gevaar. Er is wederkerigheid in het spel, want vandaag ben je gastheer of gastvrouw, maar morgen kun je gast zijn.

Een vriend is ons pas dan bekend,
wanneer het geluk zich van ons wendt

Honderdvijftig mensen waren er afgelopen vrijdag om het tien-jarig bestaan van ons AanloopCentrum te vieren. Zowel gasten als gastvrouwen/heren. Wat beweegt de vele tientallen mensen die elke dag naar het AanloopCentrum komen en het Open Huis van de asielzoekers bij Stem in de Stad of hier in de Huiskamer bezoeken? Wat beweegt de gasten en wat beweegt de medewerkers?

O zeker! Mensen die nog nooit bij ons binnen zijn geweest die weten het precies: de gasten zijn zielige mensen en stumperds, en de medewerkers (de gastvrouwen en de gastheren) zijn de helpers van die zielige mensen. Dit stereotiepe beeld is ook het gemakkelijkst, je hoeft dan verder niet na te denken want alles staat op zijn plaats en blijft op zijn plaats: zieligen en niet-zieligen, armen en rijken, asielzoekers en Nederlanders. Maar let goed op, want wie een tijdje meedraait in dit diakonale kerkenwerk, wie zichzelf kwetsbaar inbrengt en wil luisteren naar de ander en zichzelf, met hem of haar gebeurt wat!

Wat gebeurt er dan? Is dat precies te zeggen? Misschien niet helemaal precies, want rond dit geheim cirkelt ons werk, cirkelt kerkenwerk en cirkelt ook deze preek.

In ieder geval, als je jezelf inbrengt, of je nu gast bent of gastvrouw, je wordt van je bekende plaats weggetrokken, meegenomen op een avontuur waarvan de uitkomst onzeker is, niets staat meer op de plaats: de zielige en de stumperd blijkt een mens als jij en ik, de arme sloeber heeft een warm kloppend hart en de asielzoeker heeft op eens een gezicht en een naam. Iemand zei vrijdag in een gedichtje: 'Vooruit, leef, speel, word wakker en stoot je nog meer. Geeft niks, want anders heb je aan het eind van je leven niks om over te praten.'

'Stoot je nog meer', en ook al ben je er niet bewust naar op zoek, je stoot je toch wel. Het leven zit vol onverwachte wendingen en draaikolken, voor je het weet word je meegesleurd. Die jongeman, iets in zijn hoofd wil niet goed sporen, en je moet zo 'normaal' zijn in het leven. Of die vrouw, ze is manisch-depressief, 'ik ben iemand van hoge hoogten en diepe dalen' zei ze. Of die man uit Iran, hij was

heel wat in zijn land, en nu, hier hoor je er toch niet echt bij. Van iedere gast in het AanloopCentrum valt een verhaal te vertellen, èn van iedere vrijwillige medewerker valt een verhaal te vertellen, dat verhaal is niet hetzelfde (er is een verschil tussen hen beide), maar, de medewerker heeft ontdekt dat de verhalen van gast en gastgever veel meer op elkaar lijken dan men zelf van te voren dacht. We délen samen veel meer dan dat er verschillen zijn, ook wij hier vanochtend!

Waarom? Omdat we ten diepste allemaal mensen zijn die hunkeren, die verlangen, die geluk willen, die gekénd willen worden. En omdat we allemaal mensen zijn die daar nooit mee klaar zijn, altijd onderweg, altijd op zoek, dikwijls eenzaam, alleen, eenzaam, alleen ...

Het hele werk van Stem in de Stad dacht ik laatst, als je daar een grote accolade achter zet dan komt het woord eenzaamheid in al zijn facetten naar voren. Als het vanochtend over gastvrijheid gaat, dan wordt die gastvrijheid geschonken aan eenzame mensen ... aan u en aan mij! Als er al gesproken moet worden over zielige mensen en stumperds, dan geldt het voor ons allemaal, dat in onze zieligheid onze ziel is aangevreten door het virus van de eenzaamheid, dé grote gesel van onze moderne, westerse samenleving (lees het trendrapport van de gemeente dat net uit is).

Datgene wat uitvergroot, levensgroot en soms niet te dragen bij de meeste gasten van ons AanloopCentrum aanwezig is; gekwetst, gewond, afgewezen, veroordeeld, in de kou gezet, ziek, stervende, dood! al deze ingrediënten van de eenzaamheid, zitten in het dagelijks gerecht van ons allemaal.

Daarom kunnen mensen niet zonder elkaar. Onderlinge gemeenschap en saamhorigheid is hét grote medicijn tegen de dodelijke omklemming van de eenzaamheid. Hoe vaak vielen deze woorden vrijdag niet uit de monden van zowel gasten als medewerkers; gemeenschap, community, communio, het delen van elkaars levensweg.

In het leerproces tussen gast en gastgever wisselen de rollen voortdurend, en uiteindelijk vervaagt het onderscheid geheel. Ik zou nog een stap verder willen gaan, dat namelijk de leraar of lerares in dit leerproces de gekwetste zélf is. En het is hier waar de diepste waarheid van het evangelie opdoemt. Dat de rijke geneest aan de arme, hoe zou hij anders moeten leren dat zijn opgehoopte rijkdom grotendeels (onbewuste) diefstal is? Dat de Nederlander geneest aan de vluchteling, hoe zou zij anders ooit een multi-culturele samenleving kunnen bouwen? Dat de levenden genezen aan de stervenden, hoe zouden zij anders ooit kunnen ervaren dat het geheim van het leven is dat je het uit handen durft geven?

Het is dit proces van vreugdevolle omkering dat het hart uitmaakt van de evangelische gastvrijheid. In de christelijke gemeente wordt deze gastvrijheid geleerd en beoefend, als een voorproefje op het komende Rijk van God. Het is Jezus zelf die aan den lijve en totterdood deze gastvrijheid belichaamt. Hij is de gewónde genezer. Hij leert ons en leeft ons voor dat in het samengaan van zwakken en sterken beiden tot nieuwe mensen worden en dat Hij-zelf de verbindingschakel tússeen beide is.

Gastvrijheid, eenzaamheid en gemeenschap, het zijn de drie kernwoorden waarom het draait in ons werk en überhaupt in het kerkenwerk, ook van deze wijkgemeente. Gastvrijheid schept gemeenschap en zet de eenzaamheid om in vriendschap. 'Ik heb jullie vrienden genoemd', zegt Jezus in het Johannes-evangelie (hfst 15).

Het grote voorbeeld voor de gastvrijheid is het verhaal uit Genesis 18. Vader Abraham zit voor zijn tent in de hitte van de dag. Drie vreemdelingen staan plotseling voor hem, drie voor Abraham volstrekt vreemde mannen. Volgens Oosters gebruik reageert Abraham en heet hen buitengewoon welkom: hij geeft hen water en hij laat ze hun voeten wassen, hij biedt hen schaduw aan en geeft hen brood te eten. Daarna komen er nog koeken, een gebraden kalf, boter en melk op tafel. Royaler kan het niet, alles wat hun hart begeert na een lange stoffige tocht krijgen de drie vreemdelingen voorgezet. Hun

missie is de aankondiging dat Abraham en Sara op heel hoge leeftijd nog een kind zullen krijgen. Wie zijn die drie mannen? De bijbel laat dat fijntjes in het midden, maar laat toch doorschemeren dat het God zelf is die langs komt. Dat kan in een verhaal en inderdaad, als het menselijk geslacht verder moet gaan (in Izaak), dan moet God er wel zelf aan te pas komen. God komt zelf op huisbezoek (Nico ter Linde, p.80).

In de christelijke traditie van het Oosten heeft men altijd bijzonder veel waarde aan dit verhaal uit Genesis 18 gehecht. Dat kwam ook omdat de beroemde ikonen-dichter Andrej Roeblov begin vijftiende eeuw een ikoon van dit tafereel maakte. Die ikoon heb ik meegenomen. Helaas kan ik er maar kort op ingaan, maar het vat wel alles samen wat ik tot nu toe over gastvrijheid wilde zeggen. De drie mannen uit het verhaal zijn volgens deze diepzinnige ikoon de Vader (links), de Zoon (midden) en de Heilige Geest (rechts). Zij zitten daar samen onder de eik van Mamre. Als u goed kijkt ziet u dat deze eik een levensboom is en tevens het bovenste stuk van het kruis. De hoofden van de Vader en de Geest vormen de dwarsbalk van het kruis. En als je nog beter kijkt, of beter, bidt bij de ikoon dan zie je ook dat de ikoon geschilderd is in een cirkelbeweging. Midden in die cirkel staat de beker, Jezus wijst erna met twee vingers en geeft ermee aan dat deze beker zijn èn onze lijdens- en levensweg is.

Wij die voor deze ikoon staan worden uitgenodigd om binnen te treden in de cirkel van deze goddelijke liefde. U ziet, er is volop plaats voor ons aan tafel. 'Komt allen tot mij die vermoeid en belast bent.' Wij worden vanuit onze eenzaamheid getrokken in de gastvrije gemeenschap van vader, zoon en geest. Wat er tussen die drie aan eenheid is, is een voorproefje van de totale menselijke eenheid. Overal waar deze gastvrijheid gegeven en ontvangen wordt dáár is deze al-omringende, goddelijke liefde aanwezig. Laten we gastvrij zijn als Abraham en Sara, want zonder dat je het weet heb je 'hoge gasten' aan tafel.